

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.08.2006, sp. zn. 29 Odo 242/2006, ECLI:CZ:NS:2006:29.ODO.242.2006.1

Číslo: 61/2007

Právní věta: Zákaznickým majetkem jsou veškeré peněžní prostředky a veškeré investiční instrumenty svěřené obchodníkovi s cennými papíry na základě smlouvy o poskytnutí investiční služby ve smyslu ustanovení § 8 zákona č. 591/1992 Sb. ve znění účinném do 12. 7. 2000 a rovněž veškeré peněžní prostředky a investiční instrumenty nabyté použitím (tj. zejména prodejem, koupí či směnou) těchto peněžních prostředků a investičních instrumentů v rámci poskytování investiční služby (bez ohledu na to, zda je obchodník s cennými papíry nabyt vlastním jménem na účet zákazníka nebo jménem zákazníka na jeho účet), jakož i výnosy ze svěřených peněžních prostředků a investičních instrumentů. Usnesení, kterým soud nařídí předběžné opatření, kterým zakáže Středisku cenných papírů provádět úkony směřující k převodu cenných papírů vedených na účtech obchodníka s cennými papíry a bance nakládat s peněžními prostředky ze zákaznických účtů a neprovádět jakékoliv úkony směřující k převodu cenných papírů, které ji svěřil obchodník s cennými papíry do úschovy, je rozhodnutím soudu přímo souvisejícím s finanční situací obchodníka s cennými papíry, které má za následek, že zákazníci nemohou vůči tomuto obchodníkovi účinně uplatňovat své nároky (§ 81c odst. 1 zákona č. 591/1992 Sb. ve znění účinném do 12. 7. 2000). Existuje-li více důvodů vzniku povinnosti Garančního fondu obchodníků s cennými papíry vyplatit zákazníkům náhradu, zakládá právo zákazníků na plnění z Garančního fondu ten z nich, který nastal nejdříve. V rozsahu částky, kterou Garanční fond vyplatí (má vyplatit) jako náhradu za majetek, který je možné z konkursní podstaty vyloučit na základě žaloby podle § 19 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů, vstupuje Garanční fond i do práv zákazníka jako vylučovatele, a je tudíž i aktivně věcně legitimován k podání vylučovací žaloby. Ohledně zákaznického majetku, který zákazníkovi může a má být vydán a který správce konkursní podstaty obchodníka s cennými papíry do konkursní podstaty správně nese-psal, vylučovací žalobu podle § 19 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů vůbec podat nelze (chybí předpoklad jeho soupisu). Lhůta uvedená v § 81c odst. 10 č. 591/1992 Sb. ve znění účinném do 12. 7. 2000 je lhůtou, ve které je náhrada z Garančního fondu splatná. Předcházejí-li skutkové okolnosti sporu přistoupení státu k Evropské unii, nemá Evropský soudní dvůr pravomoc k výkladu směrnice Evropského společenství.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.08.2006

Spisová značka: 29 Odo 242/2006

Číslo rozhodnutí: 61

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Cenné papíry, Konkurs

Předpisy: § 81b odst. 1 předpisu č. 591/1992Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 31. 12. 2004 M ě s t s k ý s o u d v Praze uložil žalovanému zaplatit žalobci částku 244 503,94 Kč s 3% úrokem z prodlení od 22. 6. 2003 do zaplacení (bod I. výroku) a co do částky 97 186,16 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (bod II. výroku). Rozhodl též o nákladech řízení (body III. a IV. výroku).

Soud prvního stupně především dovedl, že nárok žalobce (zákazníka obchodníka s cennými papíry) je třeba posuzovat podle zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech (dále též jen „zákon o cenných papírech“), ve znění účinném do 12. 7. 2002. Uzavřel, že základním předpokladem vzniku nároku na výplatu náhrady z Garančního fondu – žalovaného je naplnění podmínek ustanovení § 81c odst. 1 zákona o cenných papírech. V projednávané věci ke splnění těchto podmínek došlo, jak prokazují rozhodnutí Komise pro cenné papíry ze dne 14. 2. 2002 o předběžném opatření a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2002, jakož i tvrzení mezi účastníky nesporná a skutečnosti soudu známé z jeho úřední činnosti (o tom, že dne 22. 3. 2002 byl na majetek obchodníka s cennými papíry K. Q., a. s., prohlášen konkurs a že dne 21. 5. 2002 Komise pro cenné papíry oznámila žalovanému, že úpadce není z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací schopen plnit své závazky vůči zákazníkům za zákonných a smluvních podmínek). Dále dospěl soud prvního stupně k závěru, že zákaznický majetek není majetkem úpadce a není součástí konkursní podstaty. Na tomto základě měl soud prvního stupně za to, že žalovaný byl povinen zahájit výplatu náhrad podle § 81c odst. 10 zákona o cenných papírech nejpozději do tří měsíců od ověření přihlášených nároků, nejpozději do deseti měsíců od „uveřejnění“ oznámení Komise pro cenné papíry o neschopnosti obchodníka s cennými papíry z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací dostát svým závazkům vůči klientům za zákonných a smluvních podmínek; k žádosti žalovaného bylo možné tuto lhůtu prodloužit ještě o tři měsíce.

Soud prvního stupně konstatoval, že úprava náhrad z Garančního fondu je kusá a není konzistentní s úpravou obsaženou v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), přesto však lze z této úpravy, jakož i z účelu sledovaného zřízení žalovaného dovést, že povinnost výplaty náhrad za zákaznický majetek vznikla žalovanému i v případě, že úpadce ani správce konkursní podstaty zákaznický majetek nevydali, nebo že došlo k zajištění zákaznického majetku orgány činnými v trestním řízení. Důvodnou však soud prvního stupně shledal obranu žalovaného, že součástí zákaznického majetku není smluvní pokuta ani částka označená jako nákupní cena za prodej 57 ks akcií M. P. S., a. s., neboť k tomuto prodeji nedošlo; za prokázané vzal i to, že pro výpočet náhrady nemůže být vzata v úvahu nominální cena akcií M. B., a. s., ale pouze částka, kterou K. Q., a. s., použila ze zákaznického majetku žalobce na nákup těchto akcií na vlastní účet. Proto žalobu zamítl nad rámec částky 244 503,94 Kč s příslušenstvím.

K odvolání žalovaného V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 4. 10. 2005 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadené části, tj. ve vyhovujícím výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení.

V odůvodnění rozsudku odvolací soud zdůraznil, že předmětem řízení je požadavek žalobce – zákazníka obchodníka s cennými papíry – směřující proti žalovanému, právnické osobě „vytvořené na základě novely zákona č. 591/1992 Sb.“, na zaplacení náhrady plynoucí z neschopnosti obchodníka s cennými papíry splnit své závazky z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací (dále též jen „náhrada“). Žalovaný vznikl jako instituce, jejímž účelem bylo mj. odškodnit zákazníky obchodníků s cennými papíry v případech stanovených zákonem. Nárok na náhradu tedy zakládá zákon a žalovaný je povinen za podmínek stanovených zákonem náhradu poskytnout.

V řízení před soudem prvního stupně bylo prokázáno - pokračoval odvolací soud - že žalobce byl zákazníkem obchodníka s cennými papíry, na jehož majetek byl usnesením Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2001 (správně 22. 3. 2002) prohlášen konkurs. Dne 1. 10. 2002 přihlásil žalobce u žalovaného svůj nárok na náhradu.

Odvolací soud neshledal důvody pro doplnění dokazování nebo jeho opakování. K návrhu žalovaného na doplnění dokazování posudkem znalce zpracovaným pro účely řízení po vydání rozsudku soudu prvního stupně odvolací soud uzavřel, že odvolací řízení probíhá v režimu neúplné apelace a navržený důkaz nespĺňuje podmínky pro prolomení této zásady dané zákonem.

Odvolací soud dále označil za nedůvodnou námitku žalovaného, týkající se obsahu závazkového vztahu mezi žalobcem a obchodníkem s cennými papíry. Podle jeho názoru lze žalovanému přisvědčit v tom, že smluvní podmínky, které se staly součástí písemné smlouvy ze dne 21. 5. 1996 mezi žalobcem a úpadcem, podmiňovaly změny smlouvy písemnými dodatky opatřenými podpisy obou účastníků. Bylo-li však v řízení najisto postaveno, že následné změny smlouvy ve znění smluvních podmínek předkládaných žalobci obchodníkem s cennými papíry tento potvrdil svým podpisem, lze, ve shodě se závěrem soudu prvního stupně, přiznat těmto změnám právní relevanci.

Pro posouzení otázky splatnosti náhrady dovedil odvolací soud právní základ uplatněného práva. Tím byla podle jeho názoru ustanovení zákona o cenných papírech účinná v době vzniku práva žalobce na náhradu. Tato ustanovení měl odvolací soud za rozhodná pro posouzení splatnosti náhrady. S odkazem na ustanovení § 81c odst. 1 zákona o cenných papírech přitom za soudní rozhodnutí „přímou související s finanční situací obchodníka s cennými papíry, které má za následek, že zákazníci vůči němu nemohou účinně uplatňovat své nároky,“ považoval usnesení o prohlášení konkursu na majetek obchodníka s cennými papíry; odtud dovedil, že žalobci prohlášením konkursu vzniklo právo na poskytnutí náhrady, které včas a za podmínek daných zákonem přihlásil.

Podle § 81c odst. 10 zákona o cenných papírech musí být výplata náhrad z Garančního fondu zahájena nejpozději do tří měsíců od ověření přihlášených nároků a stanovení částky nároku, nejpozději však do deseti měsíců od uveřejnění skutečnosti podle § 81c odst. 1 zákona o cenných papírech, přičemž na žádost žalovaného může Komise pro cenné papíry ve výjimečných případech prodloužit tyto lhůty nejvýše o tři měsíce.

Odvolací soud se rovněž ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že ustanovení § 81d odst. 1, 2 a 3 zákona o cenných papírech vymezuje okamžik splatnosti náhrady, argumentuje nejen výkladem označeného ustanovení z hlediska jeho obsahu, ale rovněž z hlediska účelu a smyslu zákona v části vymezující postavení a práva a povinnosti žalovaného. Jím je podle odvolacího soudu nesporně reparace škod, které vznikly zákazníkům obchodníků s cennými papíry a tento účel nemůže být naplněn, není-li současně vymezena dospělost závazku žalovaného náhradu poskytnout. Je-li dále v § 81d odst. 3 zákona o cenných papírech stanoveno, že se právo zákazníka na plnění z fondu promlčí uplynutím pěti let ode dne stanoveného jako den zahájení výplaty náhrad, pak to svědčí o určení okamžiku dospělosti závazku (splatnosti náhrad), v souladu s § 81c odst. 10 zákona o cenných papírech. Ostatně, následná úprava poskytování náhrad provedená zákonem č. 256/2004 Sb. správnost tohoto výkladu potvrdila. Odvolací soud nesouhlasil ani s názorem žalovaného, že pro výpočet náhrady je rozhodující pouze ten rozsah zákaznického majetku, který správce konkursní podstaty objektivně nemůže vydat. V souvislosti s tím poukázal nejen na akcie M. B., a. s., ale i na podíl žalobce na finančních prostředcích evidovaných na zákaznickém účtu vedeném úpadcem - obchodníkem s cennými papíry. Jak shora uvedeno, účelem zákonné úpravy postavení žalovaného je, v relaci na příslušné směrnice Evropské unie, ochrana malých investorů v případě, kdy „investiční podnik“ není schopen splnit své závazky vůči svým klientům. Podle odvolacího soudu by bylo zcela proti smyslu této úpravy, nastane-li zákonem předvídaná situace - prohlášení konkursu na majetek obchodníka s cennými papíry s následkem, že zákazníci nemohou účinně uplatňovat svá práva vůči

obchodníkovi s cennými papíry - aby v případě, že činnost úpadce je i předmětem šetření orgánů činných v trestním řízení pro podezření z kriminální činnosti a účinnému uplatnění nároků zákazníky brání zajištění tohoto majetku pro účely trestního řízení, žalovaný odmítal poskytnout zákazníkům již splatnou náhradu.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. Za otázky zásadního právního významu dovolatel výslovně označil:

1. Určení toho, co je zákaznickým majetkem ve smyslu § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech, tedy rozhodnutí, zda cenné papíry, které obchodník s cennými papíry nakoupil za prostředky svěřené mu zákazníkem při poskytování smlouvené investiční služby, jsou zákaznickým majetkem či vlastním majetkem obchodníka s cennými papíry. Rozsah a charakter zákaznického majetku má přitom podle dovolatele rozhodující význam i pro posouzení dalších nároků, zejména nároku na jeho vydání, na výpočet jeho hodnoty a na stanovení náhrady z Garančního fondu.

2. Rozhodnutí, zda se náhrada z Garančního fondu vztahuje na zákaznický majetek, který není možno zákazníkům vydat z důvodů přímo souvisejících s finanční situací obchodníka, nebo i na majetek, který je možno vydat, avšak zákazník o jeho vydání nežádal, popřípadě na majetek, který dočasně není možno vydat, avšak z důvodů, které přímo nesouvisí s finanční situací obchodníka.

3. Určení, zda přechod věřitelských práv zákazníků vůči obchodníkovi s cennými papíry podle § 81d odst. 1 a 2 zákona o cenných papírech se týká i práva na vydání zákaznického majetku, za který byla vyplacena náhrada.

4. Rozhodnutí, zda lze považovat za investiční službu ve smyslu § 8 zákona o cenných papírech to, že si obchodník v souladu se smlouvou půjčuje peněžní prostředky zákazníka k vlastním obchodům.

V odůvodnění dovolání pak formuloval další otázky, o kterých by měl dovolací soud rozhodnout.

Dovolatel rovněž namítá, že řízení ve věci bylo postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tuto vadu spatřuje v tom, že soud neprovedl důkazy, které navrhoval, a že nesprávně hodnotil důkazy v řízení provedené. Dále v tom, že odůvodnil své rozhodnutí skutečnostmi, které jsou zřejmě nesprávné.

K tomu dovolatel uvádí, že žalobce byl na základě smlouvy uzavřené dne 21. 5. 1996 (dále jen „smlouva“) zákazníkem obchodníka s cennými papíry K. Q., a. s. Na majetek této společnosti byl s účinností od 22. 3. 2002 prohlášen konkurs. Na základě uzavřené smlouvy svěřil žalobce K. Q., a. s., peněžní prostředky v celkové výši 236 000 Kč a cenné papíry, uvedené v protokolu o převzetí investic. Tyto prostředky byla K. Q., a. s., podle smlouvy oprávněna použít pro obchodování s cennými papíry, a to vlastním jménem na účet žalobce. Jednotlivé obchody s cennými papíry provedené na účet žalobce K. Q., a. s., evidovala na tzv. zákaznické kartě. Ke dni prohlášení konkursu vykazovala K. Q., a. s., jako cenné papíry nakoupené podle smlouvy na účet žalobce pouze 227 akcií společnosti M. B., a. s., nakoupených za celkovou cenu 224 035,38 Kč. Zbývající část dlužných prostředků byla vykazována jako majetek ve formě peněžních prostředků.

Z rozboru obchodování K. Q., a. s., zpracovaného v rámci trestního řízení, bylo zjištěno, že „ve formě peněžních prostředků se ve skutečnosti zachovalo pouze 56 907 144,61 Kč, které zůstaly uloženy na zákaznických bankovních účtech.“ Zbytek majetku použila K. Q., a. s., na nákup dalších cenných

papírů, které nebyly v evidenci přiřazeny jednotlivým zákazníkům a dále na pořízení dalších aktiv neinvestičního charakteru, jako půjčky jiným osobám a společností, nákup pohledávek a podobně. Správce konkursní podstaty K. Q., a. s., vyčíslil podíl žalobce na peněžních prostředcích na zákaznických bankovních účtech na částku 4484,20 Kč.

Z výpisu z účtu žalobce ve Středisku cenných papírů vyplývá, že některé z obchodů s cennými papíry, které byly vykazovány na jeho účtu u K. Q., a. s., zde byly vykázány jako převod cenného papíru podle § 7 zákona o cenných papírech. Nákup a prodej akcií M. P. S., a. s., a akcií M. B., a. s., však na tomto účtu vykázán nebyl.

Podle dovolatele soudy obou stupňů z provedených důkazů dovodily, že akcie M. B., a. s., ani další akcie vedené v zákaznickém účetnictví K. Q., a. s., jako tzv. subportfolio nebyly zákaznickým majetkem ve smyslu § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech. Přitom oba soudy zcela pominuly prokázání skutečnosti, že investice do M. B., a. s., byla základní investiční strategií K. Q., a. s., že tyto akcie byly v zákaznickém účetnictví této společnosti evidovány v konkrétních počtech jako zákaznický majetek jednotlivých zákazníků a byly jim také v pravidelných výpisech z účtu jako jejich majetek vykazovány. Soudy také pominuly výsledky opakovaných kontrol provedených u K. Q., a. s., Komise pro cenné papíry, ze kterých jednoznačně vyplývá, že tyto akcie tvořily portfolio zákazníků. Pominuly i to, že právě na základě této skutečnosti Komise pro cenné papíry ukládala K. Q., a. s., další povinnosti, zejména při jejich evidenci jako zákaznického majetku podle § 47a odst. 1 zákona o cenných papírech. Soudy jako jediný kritérium pro své rozhodnutí, které akcie tvoří zákaznický majetek žalobce, použily skutečnost, že tyto akcie nebyly jako zaknihované cenné papíry ve smyslu § 1 odst. 3 zákona o cenných papírech evidovány ve Středisku cenných papírů na účtech jednotlivých zákazníků, ale společně na jednom účtu na jméno K. Q., a. s. Oba soudy dovozují, že uvedené akcie nebyly nakoupeny pro zákazníky v rámci sjednané investiční služby jako jejich zákaznický majetek, ale do vlastního majetku K. Q., a. s., neboť ta je jejich vlastníkem podle § 58 odst. 7 zákona o cenných papírech. Tento právní názor podle dovolatele odporuje zákonu. Dovolatel dovozuje, že je-li prokázáno, že obchodník s cennými papíry nakoupil dané investiční instrumenty za prostředky svěřené mu zákazníkem při poskytování investiční služby, je zároveň prokázáno, že tyto hodnoty nejsou součástí jeho majetku. Tím je také prokázán opak podle citovaného ustanovení zákona o cenných papírech o tom, kdo je vlastníkem zaknihovaného cenného papíru.

Dále dovolatel uvádí, že v řízení nebylo prokázáno, že by došlo ke změně smlouvy uzavřené mezi žalobcem a K. Q., a. s. Doklady, které žalobce předložil k důkazu, nebyly podepsány druhou stranou a žalobce ani neprokázal, že byly druhé straně, tedy K. Q., a. s., doručeny. Podle dovolatele ke změně smluvních podmínek nedošlo a vztah mezi žalobcem a K. Q., a. s., je nutno posuzovat podle původního znění smlouvy a původních všeobecných smluvních podmínek o vedení investičního portfoliového účtu. V tom směru soud prvního stupně dospěl k závěru, že pro platnost smlouvy zákon nepředepisuje písemnou formu a z předložených dokladů vyplývá, že se žalobce a K. Q., a. s., na změněném znění smlouvy dohodli. Odvolací soud pak uzavřel, že v řízení bylo na jisto postaveno, že žalobce potvrdil následné změny smlouvy svým podpisem, a že těmto změnám lze přiznat právní relevanci.

Tento závěr je podle dovolatele v rozporu se zákonem, neboť smlouva uzavřená mezi žalobcem a K. Q., a. s., se řídí obchodním zákoníkem a povinnost písemné formy této smlouvy je upravena v § 272 obch. zák.

Podle ustanovení § 272 odst. 2 obch. zák. obsahuje-li písemně uzavřená smlouva ustanovení, že může být měněna pouze dohodou stran v písemné formě, může být změněna pouze písemně. Smlouva uzavřená mezi žalobcem a K. Q., a. s., takové výslovné ustanovení obsahuje v první větě článku 11 Všeobecných podmínek, které jsou součástí smlouvy. Dovolatel rovněž namítá, že oba soudy nesprávně posoudily právní význam ustanovení všeobecných podmínek a dodatku ke smlouvě. Z

textu těchto dokladů vyplývá, že žalobce dal K. Q., a. s., souhlas k tomu, aby jím svěřené prostředky použila k obchodování na vlastní účet. Podle § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech je zákaznický majetek definován jako peněžní prostředky a investiční instrumenty zákazníka přijaté obchodníkem s cennými papíry za účelem provedení investiční služby a tvořící jeho závazek vůči zákazníkovi. Pokud tedy žalobce dal souhlas s použitím svěřených prostředků k obchodům na účet K. Q., a. s., nejde již o prostředky svěřené za účelem poskytování investiční služby. Dovolatel dovozuje, že účelem zákonné úpravy Garančního fondu a výplaty náhrad za nevydaný zákaznický majetek v žádném případě není pokrytí investičního rizika, které je vždy nutně spojeno s obchodováním s cennými papíry. Příslušná ustanovení zákona o cenných papírech proto není možno vykládat tak, že zákazníci mají ve všech případech právo na náhradu prostředků, které obchodníku s cennými papíry svěřili.

K otázce vydání zákaznického majetku dovolatel tvrdí, že Garanční fond je povinen vyplatit náhradu jde-li o závazky, které není obchodník s cennými papíry schopen plnit z důvodu přímo souvisejících s jeho finanční situací. Oba soudy však v projednávané věci dospěly k názoru, že Garanční fond je povinen vyplatit náhradu i za zákaznický majetek, který nebyl vydán z jiného důvodu, v daném případě pro jeho dodatečné zajištění v rámci trestního řízení. Přitom zcela pominuly argument dovolatele, že při takovém výkladu zákona by zákazník měl dva nároky z téhož právního titulu; na jedné straně by měl právo na náhradu za nevydaný zákaznický majetek od Garančního fondu, na druhé straně by mu zůstalo právo na vydání tohoto majetku, až dočasná překážka jeho vydání pomine. Garanční fond, se podle § 81d odst. 1 a 2 zákona o cenných papírech stává věřitelem obchodníka s cennými papíry namísto zákazníka, a to v rozsahu náhrady. Podle tohoto ustanovení však na Garanční fond nepřechází právo na vydání zákaznického majetku, které nadále svědčí zákazníkovi. Z této koncepce ostatně soudy vycházejí v jiných sporech, kde např. usoudily, že Garanční fond není aktivně legitimován k podání žaloby na vyloučení zákaznického majetku z konkursní podstaty obchodníka s cennými papíry. Soudy také pominuly prokázanou skutečnost, že se žalobce v daném případě sám domáhá vyloučení svého zákaznického majetku z konkursní podstaty K. Q., a. s.

Ohledně splatnosti náhrady dovolatel uzavírá, že oba soudy dospěly k názoru, že lhůta uvedená v § 81c odst. 10 zákona o cenných papírech je lhůtou, ve které je náhrada z Garančního fondu splatná. Tento právní názor je podle dovolatele v rozporu se zákonem. Především odporuje výslovnému znění daného ustanovení, které jasně stanoví, že v daných lhůtách musí být výplata náhrad z Garančního fondu zahájena. Slova použitá v zákonném textu nelze ani při nejextremnějším jazykovém výkladu chápat jako splatnost náhrady. Splatností se podle dovolatele rozumí lhůta, ve které je Garanční fond povinen vyplatit všechny náhrady, tedy jejich výplatu ukončit.

Dovolatel napadá i závěr odvolacího soudu, že si mohl vyžádat údaje potřebné pro výpočet náhrady u správce konkursní podstaty. Soud přitom podle něj pomíjí, že žalovaný doložil, že si tyto podklady vyžádal, a dokonce, že na správce konkursní podstaty podal žalobu o určení povinnosti podklady mu poskytnout. Soudy rovněž, podle dovolatele, nesprávně zhodnotily obsah podkladů předaných Garančnímu fondu správcem konkursní podstaty, neboť tyto podklady neobsahovaly všechny údaje, podle kterých vypočetl náhradu soud. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovolání snáší argumenty na podporu rozhodnutí odvolacího soudu.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka, mají po právní stránce zásadní význam. Zásadní právní význam pak má rozhodnutí odvolacího soudu zejména tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu), nebo obsahuje-li řešení právní otázky, které je v rozporu s hmotným právem. Dovolání je přípustné, jde-li o řešení otázek právních (ať již v rovině procesní nebo v oblasti hmotného práva), jiné otázky (zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění) přípustnost dovolání nezakládají.

Protože ustanovení § 81a a násl. zákona o cenných papírech je implementací Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES, ze dne 3. 3. 1997, o systémech odškodnění investorů (dále jen „směrnice“), zabýval se Nejvyšší soud nejprve tím, zda jsou splněny podmínky stanovené článkem 234 Smlouvy o založení Evropského společenství a Evropským soudním dvorem (viz rozsudek ze dne 6. 10. 1982, ve věci 283/81 CILFIT) pro položení předběžné otázky.

V rozsudku ze dne 10. 1. 2006, ve věci C-302/04 Ynos dospěl Evropský soudní dvůr k závěru, že předcházejí-li skutkové okolnosti sporu přistoupení státu k Evropské unii, nemá Evropský soudní dvůr pravomoc k výkladu směrnice Evropského společenství. Protože v projednávané věci je uvedena podmínka splněna, Nejvyšší soud uzavřel, že mu ve věci nevznikla povinnost položit předběžnou otázku. Protože však posuzovaná právní úprava byla do českého právního řádu začleněna k naplnění účelu sledovaného směrnice, Nejvyšší soud při výkladu posuzovaných ustanovení zákona o cenných papírech ze směrnice vycházel a aplikoval též interpretační pravidla, která Evropský soudní dvůr dovodil ve shora uvedeném rozhodnutí.

Dále pak se Nejvyšší soud zabýval tím, v jakém znění je třeba aplikovat na projednávanou věc zákon o cenných papírech. Ustanovení § 81a a násl. začlenil do zákona o cenných papírech zákon č. 362/2000 Sb., a tato ustanovení nabyla (s výjimkou § 81c odst. 13) účinnosti dnem 1. 1. 2001. Novela provedená zákonem č. 308/2002 Sb. tuto úpravu s účinností od 12. 7. 2002 změnila. Městský soud v Praze nařídil předběžné opatření usnesením ze dne 13. 3. 2002, konkurs na majetek obchodníka s cennými papíry K. Q., a. s., byl prohlášen dne 22. 3. 2002 a dne 21. 5. 2002 Komise pro cenné papíry oznámila žalovanému, že obchodník s cennými papíry K. Q., a. s., není z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací schopen plnit své závazky vůči zákazníkům za zákonných a smluvních podmínek. Případné právo na náhradu z Garančního fondu tedy zákazníkům tohoto obchodníka s cennými papíry vzniklo před 12. 7. 2002, proto na projednávanou věc dopadá zákon o cenných papírech ve znění účinném do tohoto data.

Zásadní právní význam dovolací soud shledává (a potud má dovolání za přípustné) především v řešení otázky, co je zákaznickým majetkem ve smyslu ustanovení § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech.

Podle ustanovení § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech se zákaznickým majetkem pro účely tohoto zákona rozumí finanční prostředky a investiční instrumenty zákazníka přijaté obchodníkem s cennými papíry za účelem provedení hlavní nebo doplňkové investiční služby a tvořící závazek obchodníka s cennými papíry vůči zákazníkovi (§ 81a odst. 7 písm. a/ zákona o cenných papírech). Zákaznickým majetkem nejsou finanční prostředky zákazníka přijaté obchodníkem s cennými papíry a vedené na účtech pojištěných podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen „zákon o bankách“) a závazky emitentů vyplývající z emitovaných cenných papírů vůči nabyvatelům cenných papírů.

Směrnice v článku 2 bodu 2 ukládá členským státům Evropské unie zajistit, aby systém odškodnění investorů, který bude na jejich území zaveden a úředně uznán, zajistil krytí pro investory ve vztahu k závazkům investičního podniku (dále též jen „obchodník s cennými papíry“) na výplatu peněz dlužných nebo patřících investorům, držení jejich jménem v souvislosti s investičními operacemi a

na vrácení jakýchkoli nástrojů, které jim patří a jež obchodník s cennými papíry drží, uschovává a spravuje na jejich účet v souvislosti s investičními operacemi v souladu s platnými zákonnými a smluvními podmínkami.

Z uvedeného vyplývá, že zákaznickým majetkem jsou veškeré peněžní prostředky a veškeré investiční instrumenty svěřené obchodníkovi s cennými papíry na základě smlouvy o poskytnutí investiční služby ve smyslu ustanovení § 8 zákona o cenných papírech, a rovněž veškeré peněžní prostředky a investiční instrumenty nabyté použitím (tj. zejména prodejem, koupí či směnou) těchto peněžních prostředků a investičních instrumentů v rámci poskytování investiční služby, bez ohledu na to, zda je obchodník s cennými papíry nabyt vlastním jménem na účet zákazníka nebo jménem zákazníka na jeho účet, jakož i výnosy ze svěřených peněžních prostředků a investičních instrumentů. I tyto peněžní prostředky a investiční instrumenty totiž jsou - ve smyslu ustanovení § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech - až do jejich „předání“ zákazníkovi, peněžními prostředky a investičními instrumenty svěřenými obchodníkovi s cennými papíry za účelem poskytnutí investiční služby, tvořícími závazek obchodníka s cennými papíry vůči zákazníkovi. Přitom jsou-li takové peněžní prostředky a investiční instrumenty identifikovatelné jako zákaznický majetek ve shora uvedeném smyslu a lze-li je zákazníkovi vydat, není (s výjimkou podle § 81b odst. 1, věty druhé, zákona o cenných papírech) podstatné, na jakých účtech jsou vedeny a není podstatné ani to, zda již byly (existuje-li platný právní důvod jejich předání) obchodníkovi s cennými papíry předány. Při formulování tohoto závěru přitom Nejvyšší soud vycházel i z bodu 8 odůvodnění směrnice, který stanoví, že každý systém odškodnění investorů musí zahrnovat peníze a nástroje držené investičním podnikem (obchodníkem s cennými papíry) v souvislosti s investičními operacemi investora. Z tohoto závěru vycházel i odvolací soud, byť jej v odůvodnění rozhodnutí výslovně neformuloval.

Uvedenému závěru nasvědčuje i to, že zákonem č. 308/2002 Sb. bylo následně ustanovení § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech zpřesněno tak, že se zákaznickým majetkem rozumí peněžní prostředky a investiční instrumenty svěřené osobě, oprávněné poskytovat investiční služby, za účelem poskytnutí této služby a peněžní prostředky nebo investiční instrumenty získané za tyto hodnoty pro zákazníka. Zákaznickým majetkem nejsou peněžní prostředky zákazníka přijaté obchodníkem s cennými papíry, který je bankou nebo pobočkou zahraniční banky, a vedené jím na účtech pojištěných podle zákona o bankách. Zákaznický majetek není součástí majetku obchodníka s cennými papíry. V rámci uvedené právní otázky se dovolatel (jak vyplývá z odůvodnění dovolání) domáhá i posouzení toho, zda akcie vedené v zákaznickém účetnictví K. Q., a. s., jako tzv. subportfolio byly zákaznickým majetkem ve smyslu § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech přesto, že nebyly jako zaknihované cenné papíry ve smyslu § 1 odst. 3 zákona o cenných papírech evidovány ve Středisku cenných papírů na účtech jednotlivých zákazníků, ale společně na jednom účtu na jméno K. Q., a. s. K tomu Nejvyšší soud uzavřel, že tuto otázku odvolací soud neřešil a vzhledem k zaujatému právnímu názoru - jak uvedeno dále - to nebylo ani potřebné (a neřešil ji ani soud prvního stupně, který založil své rozhodnutí mimo jiné na tom, že K. Q., a. s., nakoupila akcie M. B., a. s., sice za prostředky zákazníka, ale na svůj účet), a proto nemůže být považována za otázku zásadního právního významu. To platí i pro řešení otázky, zda zákazník poskytl smluvně (tj. půjčil) obchodníkovi s cennými papíry zákaznický majetek k provádění obchodů na vlastní účet, která nemůže být otázkou zásadního právního významu i proto, že postrádá judikatorní přesah.

Za otázku zásadního právního významu považuje dovolací soud i otázku, zda se náhrada z Garančního fondu vztahuje jen na zákaznický majetek, který není možno zákazníkům vydat z důvodů přímo souvisejících s finanční situací obchodníka, nebo i na majetek, který není možno vydat dočasně, avšak z důvodů, které přímo nesouvisejí s finanční situací obchodníka. Přitom otázku, zda se náhrada vztahuje i na majetek, který je možno vydat, avšak zákazník o jeho vydání nežádal, za otázku zásadního významu považovat nelze, neboť na této otázce odvolací soud své rozhodnutí nezaložil.

V ustanovení § 81a odst. 7 písm. a) zákona o cenných papírech se určuje, že prostředky Garančního fondu lze použít (mimo jiné) na náhrady plynoucí z neschopnosti obchodníka s cennými papíry splnit své závazky vůči zákazníkům, z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací. Ustanovení § 81c odst. 1 zákona o cenných papírech pak stanoví, že náhrada z Garančního fondu se poskytne v případě, že Garanční fond obdrží písemné oznámení Komise pro cenné papíry učiněné v dohodě s Ministerstvem financí (a v případě, že je obchodníkem s cennými papíry banka, též s Českou národní bankou), o tom, že obchodník s cennými papíry není z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací schopen plnit své závazky vůči zákazníkům za zákonných a smluvních podmínek a že nejsou vyhlídky na to, že bude schopen tak učinit. Náhrada se též poskytne v případě, že soud vydal rozhodnutí přímo související s finanční situací obchodníka s cennými papíry, které má za následek, že zákazníci nemohou účinně uplatňovat své nároky vůči obchodníkovi s cennými papíry.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která nemůže Nejvyšší soud za situace, kdy je přípustnost dovolání založena na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přezkoumávat, rozhodla dne 14. 2. 2002 Komise pro cenné papíry ve správním řízení s obchodníkem s cennými papíry K. Q., a. s., o předběžném opatření podle § 11 zákona č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů (dále jen zákon č. 15/1998 Sb.). V návaznosti na to pak Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 3. 2002 uložil Středisku cenných papírů neprovádět úkony směřující k převodu cenných papírů vedených na ve výroku uvedených účtech K. Q., a. s., na jakýkoliv jiný účet této společnosti či jiné osoby a úkony směřující k registraci zástavního práva. Československé obchodní bance, a. s., pak uložil nevyplácet peněžní prostředky ze zákaznických účtů, které vede pro K. Q., a. s., a z dalších účtů uvedených ve výroku, neprovádět na tyto prostředky započtení ani s nimi nijak nenakládat a neprovádět jakékoliv úkony směřující k převodu cenných papírů, které má v úschově pro tuto společnost (dále též jen „předběžné opatření“). Následně, dne 22. 3. 2002, byl na majetek K. Q., a. s., prohlášen konkurs a dne 21. 5. 2002 učinila Komise pro cenné papíry oznámení o tom, že tato společnost není z důvodů přímo souvisejících s její finanční situací schopna plnit své závazky vůči zákazníkům za zákonných a smluvních podmínek.

Zákon o cenných papírech výslovně neurčuje, který z uvedených případů vzniku povinnosti Garančního fondu má přednost. Z logiky věci, z účelu úpravy (kterým je podle bodu 4 odůvodnění směrnice ochrana /alespoň malých/ investorů a zachování důvěry ve finanční systém) a ve vazbě na článek 2 bod 2 směrnice, který stanoví, že ohledně důvodu poskytnutí náhrady se postupuje „podle toho, k čemu dojde dříve,“ však plyne, že existuje-li více důvodů pro poskytnutí náhrady, zakládá právo investorů na plnění z Garančního fondu ten z nich, který nastal nejdříve.

Proto se Nejvyšší soud nejprve zabýval tím, zda usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2002 lze kvalifikovat jako rozhodnutí soudu přímo související s finanční situací obchodníka s cennými papíry, které má za následek, že zákazníci nemohou vůči tomuto obchodníkovi účinně uplatňovat své nároky. (Rozhodnutí Komise pro cenné papíry ze dne 14. 2. 2002 o předběžném opatření, takovým rozhodnutím být přesto, že Evropský soudní dvůr vykládá pojem justiční orgán /v anglické verzi směrnice je, na rozdíl od českého „soud“ použit termín „judicial authority“/ velmi široce /viz zejména rozsudek ze dne 6. 10. 1981, ve věci 246/80 Broekmuelen), nemůže, neboť podle ustanovení § 11 odst. 4 zákona č. 15/1998 Sb. zaniká takové opatření uplynutím pěti dnů od jeho nařízení.)

Dikce ustanovení § 81c odst. 1 i. f. („...které má za následek, že zákazníci nemohou účinně uplatňovat své nároky vůči obchodníkovi s cennými papíry“) není zcela jednoznačná, když připouští jak výklad, že musí jít o trvalý stav (což tvrdí dovolatel), tak výklad, že postačuje stav dočasného suspendování možnosti uplatnit nárok.

Nejvyšší soud proto opět vycházel ze směrnice jako interpretačního prostředku a porovnal její český, francouzský, německý a anglický text. Podle článku 2 bodu 2 české verze směrnice zakládá nárok investorů na plnění z Garančního fondu takové rozhodnutí soudu vydané z důvodů přímo

souvisejících s finanční situací obchodníka s cennými papíry, které má za následek přerušení možnosti investorů uplatňovat pohledávky vůči obchodníkovi s cennými papíry. Rovněž z francouzské a německé verze směrnice („..... une autorité judiciaire a rendu, pour des raisons directement liées à la situation financière d'une entreprise d'investissement, une décision ayant pour effet de suspendre la possibilité pour les investisseurs de faire valoir leurs créances sur ladite entreprise d'investissement selon que le constat ou la décision intervient en premier lieu“, „.....ein Gericht aus Gründen, die mit der Finanzlage der Wertpapierfirma unmittelbar zusammenhängen, eine Entscheidung getroffen hat, die ein Ruhen der Forderungen der Anleger gegen diese Firma bewirkt.“) vyplývá, že ke vzniku nároku postačuje dočasné zbavení zákazníka možnosti uplatnit nárok, zatímco anglická verze („...a judicial authority has made a ruling, for reasons directly related to an investment firms financial circumstances, which has the effect of suspending investors' ability to make claims against it.“) připouští obojí výklad.

Vzhledem k převažujícímu vyjádření v posuzovaných verzích směrnice se Nejvyšší soud přiklonil k závěru, že ke vzniku práva na plnění z Garančního fondu postačuje, je-li zákazník zbaven možnosti uplatňovat pohledávky vůči obchodníkovi s cennými papíry dočasně (o tom, že toto právo vzniká, je-li zbaven této možnosti trvale, nemá pochybnosti ani dovolatel). Tomu ostatně odpovídá i skutečnost, že podle ustanovení § 81d odst. 1 a 2 zákona o cenných papírech se ke dni zahájení výplaty náhrad snižuje hodnota závazků obchodníka s cennými papíry vůči zákazníkovi o částku rovnající se právu zákazníka na výplatu náhrady z Garančního fondu a ten se tímto dnem stává věřitelem obchodníka s cennými papíry ve výši hodnoty práv jeho zákazníků na plnění z Garančního fondu (formulovaná srozumitelněji v následném znění zákona o cenných papírech tak, že „v okamžiku výplaty náhrady přecházejí na Fond věřitelská práva zákazníka, kterému Fond vyplatil náhradu, a to do výše vyplacené náhrady.“). Stejný závěr plyne i z článku 12 směrnice. Takový přechod by totiž neměl žádný smysl, pokud by nemožnost uplatňovat pohledávky vůči obchodníkovi s cennými papíry byla trvalá (nikoliv pouze dočasná), tj. pokud by neexistovala možnost, že se Garanční fond následně domůže plnění, které poskytl zákazníkům, alespoň zčásti na obchodníkovi s cennými papíry.

Z uvedeného plyne, že okamžikem, kdy soud nařídil předběžné opatření, které nepochybně, jak vyplývá z jeho odůvodnění a ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, přímo souvisí s finanční situací obchodníka s cennými papíry, byly splněny podmínky vzniku nároku pro výplatu náhrady z Garančního fondu.

Uzavřel-li tedy odvolací soud, že právo na poskytnutí náhrady z Garančního fondu vzniklo žalobci až okamžikem prohlášení konkursu na majetek obchodníka s cennými papíry (22. 3. 2002), není tento jeho závěr správný, když, jak vyplývá ze shora uvedeného, vzniklo toto právo již nařízením předběžného opatření (13. 3. 2002). Za situace, kdy právo na plnění z Garančního fondu vzniklo, však nemá tento chybný závěr vliv na rozhodnutí o povinnosti Garančního fondu náhradu vyplatit. Odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu přitom nelze považovat za překvapivé a znemožňující žalovanému účinnou obranu, když na skutečnost, že důvodem pro vznik práva na vyplacení náhrady bylo předběžné opatření nařízené soudem, poukázal již soud prvního stupně a poskytl tak dovolateli možnost se proti tomuto závěru bránit.

Další dovolatelem uplatněné otázky, totiž zda přechod věřitelských práv zákazníků vůči obchodníkovi s cennými papíry podle § 81d odst. 1 a 2 zákona o cenných papírech se týká i práva na vydání zákaznického majetku, za který byla vyplacena náhrada, a ani otázku, zda lze považovat za investiční službu ve smyslu § 8 zákona o cenných papírech to, že si obchodník v souladu se smlouvou půjčuje peněžní prostředky zákazníka k vlastním obchodům, dovolací soud nepovažuje za zásadně právně významné, neboť na těchto otázkách odvolací soud své rozhodnutí nezaložil.

Ohledně námitky, že oba soudy nesprávně posoudily právní význam ustanovení všeobecných podmínek a dodatku ke smlouvě, když z textu těchto dokladů vyplývá, že žalobce dal K. Q., a. s.,

souhlas k tomu, aby jím svěřené prostředky použila k obchodování na vlastní účet, dovolací soud uzavírá, že posouzení této námítky postrádá potřebný judikatorní přesah, a proto se jím vzhledem k uplatněnému důvodu přípustnosti dovolání nezabýval.

Co do námítky dovolatele, že je povinen vyplatit náhradu, jen pokud jde o závazky, které není obchodník s cennými papíry schopen plnit z důvodu přímo souvisejících s jeho finanční situací, přičemž oba soudy v projednávané věci dospěly k názoru, že je povinen vyplatit náhradu i za zákaznický majetek, který nebyl vydán z jiného důvodu, v daném případě pro jeho dodatečně zajištění v rámci trestního řízení a zcela pominuly argument dovolatele, že při takovém výkladu zákona by zákazník měl dva nároky z téhož právního titulu (na jedné straně by měl právo na náhradu za nevydaný zákaznický majetek od Garančního fondu, na druhé straně by mu zůstalo právo na vydání tohoto majetku, až dočasná překážka jeho vydání pomine), dovolací soud dovodil, že, jak shora uvedeno, povinnost Garančního fondu poskytnout náhradu vyplývá z předběžného opatření, které nařídil soud a které ve smyslu článku 2 bodu 2 směrnice má za následek přerušování možnosti investorů uplatňovat pohledávky vůči obchodníkovi s cennými papíry. Poskytnutím náhrady se Garanční fond podle § 81d odst. 1 a 2 zákona o cenných papírech stává věřitelem obchodníka s cennými papíry namísto zákazníka, a to v rozsahu náhrady. Přitom tvrzení dovolatele, že na něj nepřechází právo na vydání zákaznického majetku, které nadále svědčí zákazníkovi, není správné, neboť takový závěr z odkazovaných ustanovení neplyne. Je ostatně logické, že zákazník nemůže uplatňovat právo na plnění dvakrát a je-li poskytnuta náhrada z Garančního fondu, nemůže se domoci vydání zákaznického majetku v rozsahu, ve kterém mu byla náhrada poskytnuta.

K námitkám dovolatele týkajícím se rozdílného posuzování otázky aktivní věcné legitimace Garančního fondu k podání žaloby o vyloučení zákaznického majetku ze soupisu majetku konkursní podstaty obchodníka s cennými papíry (v jiných sporech), je nutno uvést následující:

V rozhodné době (od 22. 3. 2002, kdy byl prohlášen konkurs na majetek obchodníka s cennými papíry K. Q., a. s., do 11. 7. 2002) platil zákon o konkursu a vyrovnání ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb., č. 370/2000 Sb. a č. 120/2001 Sb. Toto znění je rozhodné i při dalším výkladu Nejvyššího soudu.

Podle ustanovení § 6 ZKV, majetek podléhající konkursu tvoří konkursní podstatu (dále jen „podstata“) (odstavec 1). Konkurs se týká majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyl za konkursu; tímto majetkem se rozumí také mzda nebo jiné podobné příjmy. Do podstaty nenáleží majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí; majetek sloužící podnikatelské činnosti z podstaty vyloučen není (odstavec 2). Za podmínek stanovených tímto zákonem patří do podstaty také majetek jiných osob, zejména těch, které jej nabyly na základě neúčinných právních úkonů dlužníka (odstavec 3).

Ustanovení § 19 ZKV pak určuje, že jsou-li pochybnosti, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota náleží do podstaty, zapíše se do soupisu podstaty s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami anebo s poznámkou o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty do soupisu (odstavec 1). Soud uloží tomu, kdo uplatňuje, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota neměla být do soupisu zařazena, aby ve lhůtě určené soudem podal žalobu proti správci. V případě, že žaloba není včas podána, má se za to, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota je do soupisu pojata oprávněně (odstavec 2).

Tato ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání ostatně nedoznala změny ani do současné doby.

Jak Nejvyšší soud uzavřel výše, zákaznický majetek ve smyslu § 81b zákona o cenných papírech není součástí majetku obchodníka s cennými papíry. Jde tedy (jak plyne již z označení majetku) o majetek zákazníků, který již proto nepatří do konkursní podstaty podle § 6 ZKV a správce konkursní

podstaty obchodníka s cennými papíry nemá důvod jej do konkursní podstaty sepsat jako dlužníkův majetek dle § 6 odst. 1 a 2 ZKV. Uvedené platilo i v rozhodné době, bez zřetele k tomu, že výslovná úprava v dotčeném směru byla do zákona o cenných papírech vtělena (jako § 81e odst. 1) právě až s účinností od 12. 7. 2002 (zákonem č. 308/2002 Sb.).

K zodpovězení otázky, zda Garanční fond výplatou náhrady zákazníku vstupuje do práv zákazníka coby vylučovatele sepsaného zákaznického majetku v řízení o vylučovací žalobě podle § 19 odst. 2 ZKV (podle § 81d odst. 2 zákona o cenných papírech se Garanční fond dnem podle odstavce 1 – rozuměj ke dni zahájení výplaty náhrad – stává věřitelem obchodníka s cennými papíry ve výši hodnoty práv zákazníků obchodníka s cennými papíry na plnění z Garančního fondu), je nutné se vyslovit k tomu, zda zákazník za nesprávně sepsaný (a vylučovací žalobou podle § 19 odst. 2 ZKV dosažitelný) zákaznický majetek náhrada z Garančního fondu vůbec přísluší. Přitom nelze pominout ani omezení maximální výše náhrady podle § 81c odst. 9 zákona o cenných papírech (90 % z částky vypočtené podle § 81c odst. 7 a 8 zákona o cenných papírech, nejvýše však 400 000 Kč pro jednoho zákazníka u jednoho obchodníka s cennými papíry).

Nejvyšší soud je přesvědčen, že (byť nesprávný) soupis zákaznického majetku do konkursní podstaty obchodníka s cennými papíry coby důsledek prohlášení konkursu na majetek obchodníka s cennými papíry, zbavuje zákazníka možnosti ohledně takového majetku účinně uplatňovat své nároky vůči obchodníkovi s cennými papíry a i tento majetek proto podléhá režimu náhrad z Garančního fondu. Nelze ovšem pominout, že smyslem náhrad z Garančního fondu je především napravit (do jisté míry) újmu způsobenou zákazníkům v rozsahu, v němž by jinak byla stěží (nebo vůbec) reparovatelná.

Typicky jde o pohledávku vzniklou tím, že právo na vydání zákaznického majetku nemohlo být beze zbytku uspokojeno proto, že investiční nástroje téhož druhu, které tvoří zákaznický majetek a jsou vzájemně zastupitelné, nepostačují k uspokojení všech zákazníků, kteří mají právo na jejich vydání (srov. k tomu i § 81e zákona o cenných papírech ve znění účinném v době od 12. 7. 2002 do 30. 4. 2004 a § 132 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu).

Zákaznický majetek, jenž i nadále může být vydán (v konkursní podstatě, do které byl sepsán, je rozpoznatelný a žalobou podle § 19 odst. 2 ZKV z ní vyloučitelný), se v intencích uvedeného nahrazuje z Garančního fondu až poté, co bude v režimu náhrad vypořádán zákaznický majetek, který lze v konkursu uplatnit již jen jako pohledávku konkursního věřitele (za samozřejmého předpokladu, že maximální limit náhrad nebyl plněním na takovou pohledávku již vyčerpán).

Činí-li tedy kupříkladu pohledávka vzniklá zákazníkovi tím, že mu část zákaznického majetku nemůže být vydána (proto, že investiční nástroje téhož druhu, které tvoří zákaznický majetek a jsou vzájemně zastupitelné, nepostačují k uspokojení všech zákazníků, kteří mají nárok na jejich vydání), 300 000 Kč a zákaznický majetek v hodnotě dalších 200 000 Kč sice vydat lze, leč nesprávně byl (a je) sepsán v konkursní podstatě obchodníka s cennými papíry, je zjevné že zákazníkovi se má dostat z Garančního fondu coby náhrada částky 400 000 Kč, přičemž na majetek, který lze z konkursní podstaty stále vydobýt postupem podle § 19 odst. 2 ZKV, bude takto započteno 100 000 Kč.

V rozsahu částky, kterou Garanční fond vyplatí (má vyplatit) jako náhradu za majetek, který je možné z konkursní podstaty vyloučit na základě žaloby podle § 19 odst. 2 ZKV (v posuzovaném příkladu tedy ohledně zákaznického majetku v hodnotě 100 000 Kč) vstupuje Garanční fond i do práv zákazníka jako vylučovatele a je tudíž potud i aktivně věcně legitimován k podání vylučovací žaloby.

Ohledně zákaznického majetku, který zákazníkovi může a má být vydán a který správce konkursní podstaty obchodníka s cennými papíry do konkursní podstaty správně nese-psal, vylučovací žalobu podle § 19 odst. 2 ZKV vůbec podat nelze (chybí předpoklad jeho soupisu).

Dovolatel rovněž namítá, že oba soudy dospěly k názoru, že lhůta uvedená v § 81c odst. 10 zákona o

cenných papírech je lhůtou, ve které je náhrada z G. F. splatná. Tento právní názor je podle dovolatele v rozporu se zákonem. K tomu dovolací soud uzavřel, že z ustanovení § 81c odst. 10 zákona o cenných papírech a z článku 9 bodu 2 směrnice plyne, že výplata náhrady z Garančního fondu musí být u každého investora zahájena do tří měsíců od ověření jeho přihlášené pohledávky a stanovení částky nároku, nejpozději však do deseti, popřípadě do třinácti měsíců od uveřejnění skutečnosti, která založila jeho nárok. Je pravdou, že úprava v ustanovení § 81c odst. 10 zákona o cenných papírech jde nad rámec směrnice, když ta objektivní lhůtu pro zahájení výplaty nestanoví a požaduje jen, aby byla náhrada vyplacena co nejdříve. To však nic nemění na tom, že český právní řád takto povinnost Garančního fondu vymezuje a závěr odvolacího soudu o tom, že posuzované ustanovení stanoví splatnost náhrady, je proto správný.

K námitce dovolatele, že řízení ve věci bylo postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívající v tom, že soud neprovedl důkazy, které navrhoval, a že nesprávně hodnotil důkazy v řízení provedené, dovolací soud uzavřel, že za situace, kdy soud rozhodnutí neprovádět některé z navržených důkazů řádně odůvodnil, není tato námitka důvodná. Tvrzené pochybení v hodnocení důkazů pak dovolací soud neshledal.

Námitkou, že v řízení nebylo prokázáno, že by došlo ke změně smlouvy uzavřené mezi žalobcem a K. Q., a. s., (přičemž odvolací soud uzavřel, že v řízení bylo najisto postaveno, že žalobce potvrdil následné změny smlouvy svým podpisem a že těmto změnám lze přiznat právní relevanci), kterou se dovolatel domáhá přezkumu správnosti skutkových zjištění, na kterých založil odvolací soud své rozhodnutí, se dovolací soud za situace, kdy dovolatel uplatňuje přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., zabývat nemohl.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je v mezích dovolacího přezkumu správné, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, věta první, o. s. ř. zamítl.